

PLAN OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZO- EDUKACYJNY

dla instytucji opieki
nad dziećmi do lat 3

ŻŁOBEK NR 3

WESOŁA CIUCHCIA

ul. WOLSKA 5, 20-411 LUBLIN

I. INFORMACJE OGÓLNE

Żłobek Nr 3 w Lublinie realizuje zadania określone zapisami art. 6c ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U z 2024r. Poz. 338,743 i 858) oraz standardami opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 określonymi rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2024 r. (Dz.U. 2024 r. poz. 1882), w szczególności:

- 1) zapewnienia dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych
- 2) gwarantuje dziecku właściwą opiekę pielęgnacyjną oraz edukacyjną, przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka,
- 3) organizuje zajęcia opiekuńczo-wychowawcze i edukacyjne uwzględniające rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwe do wieku dziecka.

Podstawowym celem działalności żłobka jest wspieranie rodziców w opiece i wychowaniu dzieci, ale przede wszystkim zapewnianie dziecku możliwości uczenia się poprzez zabawę oraz opiekę w czasie, gdy rodzice nie mogą jej sprawować osobiście t.j. w czasie gdy są w pracy. Odpowiednio przygotowana kadra pomaga dziecku jak najlepiej się rozwijać, zdobywać nowe umiejętności społeczne, takie jak praca w grupie, nawiązywanie relacji z innymi dziećmi oraz uczyć się samodzielnej zabawy.

Plan opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjny (OWE) stanowi podstawowy dokument instytucji opieki nad dziećmi do lat 3. Jego celem jest stworzenie spójnych ram organizacyjnych, wychowawczych i edukacyjnych dla codziennej pracy opiekunów. Dokument uwzględnia wszystkie wymagania i wytyczne zawarte w nowych Standardach opieki nad dziećmi do lat 3, które obowiązują od 1 stycznia 2026 r.

Niniejszy plan określa:

- cele opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne,
- metody pracy stosowane w instytucji,
- harmonogram dnia z uwzględnieniem stałych i zmiennych elementów,
- planowane aktywności rozwijające dzieci w różnych obszarach,
- wskazówki metodyczne dla personelu,
- zasady budowania relacji i wspierania autonomii,
- formy ewaluacji i samooceny podejmowanych działań.

Dokument ma charakter praktycznego przewodnika, z którego korzysta cały personel. Jego zapisy są wspólne i obowiązujące dla wszystkich pracowników instytucji, co zapewnia spójność podejścia do dzieci i ich rodzin.

II. MISJA, CELE OGÓLNE I CHARAKTERYSTYKA PLACÓWKI

Misja placówki:

Zapewnienie dzieciom do lat 3 bezpiecznego, wspierającego i przyjaznego środowiska, które sprzyja wszechstronnemu rozwojowi, buduje poczucie bezpieczeństwa, uczy samodzielności oraz rozwija ciekawość poznawczą.

Cele ogólne:

1. Wspieranie rozwoju poznawczego, twórczego, umiejętności komunikacji oraz sprawności fizycznej przez stworzenie środowiska edukacyjnego umożliwiającego pełen i harmonijny rozwój.
2. Poszanowanie praw dziecka i jego indywidualnych potrzeb.
3. Organizacja dnia sprzyjająca poczuciu bezpieczeństwa i przewidywalności.
4. Współpraca z rodzicami w procesie wychowawczym i edukacyjnym.
5. Zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych, sanitarnych, żywieniowych i bezpieczeństwa.
6. Doskonalenie jakości pracy personelu poprzez szkolenia i ewaluację.

Dzieci bawią się w grupach zróżnicowanych: do żłobka przyjmowane są dzieci różnych narodowości. Żłobek przyjmuje ponadto dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Obecność dzieci o specjalnych potrzebach, dzieci, które przebyły choroby, dzieci pochodzących z trudnych środowisk rodzinnych, dzieci uchodźczych, powoduje, że w każdej grupie opiekunowie uwzględniają zróżnicowane potrzeby dzieci.

WIZYTÓWKA

1. Nazwa instytucji: Żłobek nr 3 Wesoła Ciuchcia

a) **Organ prowadzący:** Urząd Miasta Lublin

b) **Nr wpisu do rejestru** 128/P

2. Lokalizacja:

a) adres ul. Wolska 5, 20-411 Lublin

c) dostęp do środków transportu i miejsc parkingowych

Do żłobka można dotrzeć środkami komunikacji miejskiej. Przy budynku żłobka znajdują się miejsca parkingowe ogólnodostępne, również dla osób niepełnosprawnych.

3. Struktura i zasoby:

a) liczba dostępnych miejsc w żłobku: 160

Grupy wiekowe: posiadamy 6 grup:	maluchy	Cyrkowcy i Czarodzieje
	średniaki	Kowboje i Piraci
	starszaki	Odkrywczy i Artyści

b) Dostępność sal specjalistycznych:

✓ sala doświadczania świata	Słoneczna Polana, Tajemniczy Ocean
✓ sala gimnastyczna	
✓ biblioteczka	
✓ gabinet psychologa	

c) Przestrzenie zewnętrzne:

żłobek posiada plac zabaw częściowo o nawierzchni poliuretanowej oraz teren zielony.

W ogrodzie jest przewidziana strefa relaksu oraz możliwość spożywania posiłków na świeżym powietrzu-na ławkach ze stolikami w domkach.

4. Kierownictwo i kontakt:

dyrektor mgr Renata Wilk
telefon: 81 466 49 95
e-mail: nr3@zlobki.lublin.eu

5. Bezpieczeństwo i dostosowanie do potrzeb dzieci:

Dostępność wejścia do budynku

posiadamy wejście do budynku dostosowane dla osób niepełnoprawnych z dysfunkcją ruchu, drzwi aluminiowe są duże z uchwytem do otwierania, istnieje możliwość poruszania się na wózku. Domofon, monitoring całodobowy.

Dostępność korytarzy, schodów i wind:

w budynku który jest dwupiętrowy znajduje się duży przestronny korytarz, który daje możliwość poruszania się na wózku inwalidzkim, oraz winda

Rodzaje dostosowań wewnątrz budynku:

w budynku znajdują się toaleta dla osób niepełnosprawnych

Ogrodzenie:

teren żłobka jest w całości ogrodzony z kontrolowanym wejściem

Funkcjonalne przestrzenie dla dzieci:

Salę dla dzieci

- ✓ przestronne i dobrze doświetlone
- ✓ wyposażone w meble dostosowane do wzrostu maluchów
- ✓ różnorodne strefy aktywności (zabawa, odpoczynek, edukacja, kącieki zainteresowań)

Łazienki osobne pomieszczenia zlokalizowane w salach:

- ✓ odpowiednia liczba toalet i umywalek
- ✓ dostosowane do wzrostu dzieci
- ✓ miejsce do przewijania najmłodszych
- ✓ oddzielne miejsce do przechowywania, mycia i dezynfekcji nocników

Szatnie przed wejściem na każdą grupę

- ✓ przestronna z indywidualnymi szafkami dla każdego dziecka
- ✓ zapewnia komfortowe przebieranie maluchów
- ✓ miejsce do przewijania najmłodszych

Żłobek posiada własną kuchnię, pralnie.

III. CELE OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZO - EDUKACYJNE

1. Cele opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjne

CELE OGÓLNE:

- Stworzenie optymalnych warunków pobytu dzieciom przez organizację codziennej opieki, która zapewnia respektowanie praw zawartych w Konwencji o prawach dziecka i spełnianie podstawowych potrzeb życiowych - fizjologicznych, potrzeby bezpieczeństwa, potrzeby uwagi i szacunku;
- Stworzenie warunków pobytu wspierających rozwój umiejętności samoregulacji i samodzielności dzieci w zakresie samoobsługi oraz w kontaktach społecznych;
- **Wspieranie rozwoju poznawczego, twórczego, umiejętności komunikacji oraz sprawności fizycznej przez stworzenie środowiska edukacyjnego umożliwiającego pełen i harmonijny rozwój.**

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- kształtowanie samodzielności, poczucia świadomości ciała;
- kształtowanie świadomości i umiejętności regulowania własnych potrzeb;
- rozwój sprawności fizycznej, koordynacji ruchowej, integralności sensorycznej;
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania i nazywania emocji u siebie i innych osób, samoregulacji emocjonalnej;
- kształtowanie tożsamości, poczucia odrębności, świadomości własnego „ja”, świadomości swoich potrzeb;
- kształtowanie uważności na inne dzieci i ich potrzeby;
- kształtowanie gotowości do porozumiewania się, umiejętności komunikacyjnych i językowych;
- kształtowanie gotowości do poznawania świata, ciekawości, wytrwałości;
- rozwój umiejętności utrzymywania wspólnego pola zainteresowania i uwagi;
- rozwijanie i poszerzanie wiedzy i rozumienia otaczającego świata.

2. Metody pracy z dziećmi

- **Relacje z dziećmi** - relacje z dziećmi oparte na szacunku. Dbanie o ciepłą i domową atmosferę w placówce, pełnienie funkcji łącznika między placówką a domem. Zapewnienie w miarę możliwości opieki sprawowanej przez te same opiekunki- sprzyja to rozwijaniu bezpiecznych relacji między grupą dzieci a opiekunkami.

- **Ścisła współpraca z rodzicami** -współpraca tworzy ramy do pogłębiania relacji, wspiera ciągłość opieki i zapewnia dzieciom stabilność.
- **Aktywne słuchanie**- komentowanie zaobserwowanych działań dziecka, wyrażanie zainteresowania działaniami dziecka. Uważne reagowanie na komunikaty dzieci, zarówno werbalne, jak i niewerbalne.
- **Modelowanie** – pokazywanie, jak wykonywać czynności, zachęcanie do powtarzania i próbowania.
- **Włączanie się do zabawy/aktywności dzieci** – włączanie się opiekunów do zabawy/aktywności dzieci, gdy dzieci tego potrzebują, lub wyłączanie się, jeśli ich obecność nie jest niezbędna. Opiekunowie są w pobliżu dzieci podczas eksploracji środowiska.
- **Dostarczanie materiałów, przedmiotów i narzędzi** - podążanie za dzieckiem, zabawa równoległa przedmiotami aby dziecko mogło zaobserwować działania, wspieranie inicjatywy dziecka i reagowanie na jego pomysły- dostarczanie dzieciom materiałów, nowych przedmiotów czy narzędzi, które mogą rozwijać i wzbogacać aktywności i zabawy dzieci. Nie ponaglanie do wykorzystania materiałów- dziecko samo decyduje kiedy i jak je wykorzysta.
- **Pomaganie dzieciom w zrozumieniu świata** – omawianie na głos sposobu działania , czynności, zależności, przyczyn i skutków. pokazywanie dzieciom chronologii wydarzeń, przewidywanie wydarzenia.
- **Zabawa swobodna i kierowana** – tworzenie równowagi między przestrzenią na własną aktywność dziecka a działaniami zaplanowanymi przez dorosłego.
- **Metody polisensoryczne** – działania angażujące wiele zmysłów jednocześnie (dotyk, wzrok, słuch, smak, ruch).
- **Praca w grupach i parach** – stwarzanie sytuacji do kontaktów rówieśniczych i wspólnego działania.
- **Metoda projektu i doświadczeń** – organizowanie krótkich projektów badawczych, obserwacji przyrody, eksperymentów sensorycznych.
- **Zabawy konstrukcyjne i tematyczne** – rozwijanie myślenia, wyobraźni i współpracy.
- **Działania twórcze** – plastyka, muzyka, teatr, taniec jako naturalny element codzienności.

3. Harmonogram obejmujący stałe i zmienne elementy dnia

Organizacja dnia w instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 oparta jest na stałych elementach, które budują poczucie bezpieczeństwa i przewidywalności, a jednocześnie przewiduje elastyczność umożliwiającą dostosowanie do potrzeb grupy i indywidualnych dzieci.

➤ **Stale elementy dnia:**

6:00 - 8:00	przyjmowanie dzieci, rozmowy indywidualne, zabawy swobodne, adaptacja do warunków żłobka,
7:30 - 8:00	przygotowanie do śniadania, czynności higieniczne
8:00 - 9:00	I śniadanie zgodnie z jadłospisem
9:00 - 09:10	czynności higieniczne po śniadaniu
9:00 – 9:55	zajęcia dydaktyczne, wychowawcze, zabawy kierowane i swobodne, zajęcia dodatkowe, pobyt na świeżym powietrzu, w wyjątkowych sytuacjach związanych z wysokim poziomem smogu lub niedogodnymi warunkami atmosferycznymi dzieciom proponuje się inne aktywności
9:55 - 10:00	czynności higieniczne
10:00 -10:25	II śniadanie zgodnie z jadłospisem
10:25 -10:50	zajęcia dydaktyczne, wychowawcze, zabawy kierowane i swobodne, zajęcia dodatkowe, pobyt na świeżym powietrzu, w wyjątkowych sytuacjach związanych z wysokim poziomem smogu lub niedogodnymi warunkami atmosferycznymi dzieciom proponuje się inne aktywności
10:50 -11:00	czynności higieniczne przed obiadem
11:00 -12:00	obiad zgodnie z jadłospisem
12:00 -14:30	przygotowanie dzieci do snu, sen dzieci
14:30 - 14:40	czynności higieniczne
14:40 -15:10	podwieczorek zgodnie z jadłospisem
15:10 – 17:00	odbiór dzieci ze żłobka, rozmowy z rodzicami, zabawy indywidualne w kąciakach zainteresowań

➤ **Zmienne elementy dnia:**

- zajęcia tematyczne dostosowane do pory roku, świąt, zainteresowań dzieci,
- wyjścia na spacer po teren placówki,
- organizacja uroczystości, świąt rodzinnych i kalendarzowych,

Celebrowanie świąt i ważnych wydarzeń- wzmacnia poczucie wspólnoty, przybliża dzieciom tradycje rodzinne i społeczne, a także buduje więź z lokalnym środowiskiem.

Święta w żłobku:

- Święta rodzinne – Dzień Mamy i Taty, Dzień Babci i Dziadka;
- Święta kalendarzowe – Boże Narodzenie, Wielkanoc, Dzień Dziecka, Mikołajki;
- Wydarzenia społeczne i kulturalne – festyn rodzinny, warsztaty z rodzicami, wystawy prac dzieci;
- Rytuały i tradycje żłobkowe – pożegnanie dzieci odchodzących do przedszkola, celebrowanie Dni świąt nietypowych np. (Dzień kredki itp), urodziny dzieci,
- spotkania z rodzicami i lokalną społecznością (policjant, strażak itp.).

➤ **Odpoczynek** - instytucja opieki zapewnia dzieciom różnorodne formy odpoczynku, respektując ich indywidualne potrzeby:

- minimum jedna drzemka w ciągu dnia na leżaczkach,
- możliwość odpoczynku poza porą drzemki,
- wybór sposobu odpoczynku: leżenie na macie, relaks w namiocie, w kącie wyciszenia lub w specjalnie wydzielonej strefie relaksu,
- wyciszająca muzyka, koce i poduszki,
- akceptowanie różnic – nie każde dziecko musi spać, każde dziecko ma prawo odpocząć

➤ W pomieszczeniach, w których przebywają dzieci, zawsze **dostępna jest dla nich woda** do picia w każdym momencie w ciągu dnia.

➤ W pomieszczeniach dla dzieci nie używa się muzyki lub radia jako stałego tła akustycznego.

PRACA Z DZIEĆMI

Respektowanie
praw dzieci w
codziennej pracy
instytucji opieki

ODPOCZYNEK

- instytucja opieki zapewnia dzieciom różnorodne formy odpoczynku, respektując ich indywidualne potrzeby,
- minimum jedna drzemka w ciągu dnia na leżaczkach,
- możliwość odpoczynku poza porą drzemki,
- wybór sposobu odpoczynku: leżenie na macie, relaks w namiocie, w kąciek wyciszenia lub w specjalnie wydzielonej strefie relaksu,
- wyciszająca muzyka, koce i poduszki,
- akceptowanie różnic – nie każde dziecko musi spać, każde dziecko ma prawo odpocząć

LISTA DZIAŁAŃ PERSONELU WSPIERAJĄCYCH AUTONOMIĘ DZIECKA PODCZAS CZYNNOŚCI HIGIENICZNYCH

Wskazówki metodyczne:

1. Zachęcanie dziecka do samodzielnego podejmowania czynności higienicznych (mycie rąk korzystanie z nocnika/toalety, wycieranie rąk, zdejmując/ podciągając części garderoby)
2. Stworzenie możliwości wyboru drobnych sprawach (np. „Chcesz skorzystać z nocnika czy toalety?”)
3. Spokojne informowanie dziecka o każdej czynności, która będzie wykonywana (np. „Teraz zmienimy pieluszkę”, „Za chwilę umyjemy ręce”)
4. Pozwalanie dziecku na uczestniczenie w czynnościach (np. dziecko samo wyjmując papier z dozownika)
5. Stosowanie jasnych, spokojnych komunikatów, dostosowanych do wieku dziecka
6. Okazywanie cierpliwości, gdy dziecko wykonuje czynności wolniej niż dorosły
7. Wspieranie dziecka słowami i gestami, unikanie przejmowania zadania od razu
8. Stosowanie pozytywnych wzmocnień i zachęt („Spróbowałaś sama, widzę, że się starasz”) zamiast ocen i krytyki
9. Dbanie o intymność i poczucie bezpieczeństwa dziecka podczas czynności higienicznych
10. Respektowanie sygnałów dziecka (np. niechęć do dotyku, chęć poczekania chwilę) i szukanie rozwiązań uwzględniających jego potrzeby
11. pomoc tylko wtedy, gdy dziecko nie jest w stanie wykonać czynności samodzielnie
12. Nie zawstydzanie dziecka ani nie okazywanie rozczarowania gdy dziecko nie zasygnalizuje potrzeby skorzystania z nocnika lub toalety.
13. Przewijanie dziecka bez pośpiechu z delikatnością i uważnością, żeby nie sprawić mu bólu czy przykrości, stały kontakt z dzieckiem.
14. Nie okazywanie dziecku werbalnie i niewerbalnie swojej niechęci przy czynnościach związanych z pielęgnacją.
15. Wypracowanie z dziećmi nawyku mycia rąk – co najmniej przed każdym posiłkiem i zawsze po skorzystaniu z toalety (dotyczy dzieci, które już są na tym etapie rozwoju)

Czynności dziecka :

- samodzielnie wykonuje czynności higieniczne
- ma możliwość dokonywania wyboru
- sygnalizuje swoje potrzeby
- samodzielnie zdejmuje/ podciąga części garderoby

**LISTA DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH AUTONOMIĘ
DZIECKA PODCZAS POSIŁKU***Wskazówki metodyczne:*

1. uprzedzanie dzieci, że zbliża się pora posiłku, pozwalając im dokończyć zabawę
2. angażowanie dzieci w proste czynności: samodzielne sięganie po sztućce
3. planowanie tyle czasu na posiłek ile potrzebują dzieci
4. nie nagradzanie dzieci za zjedzenie posiłku
5. nie karanie dzieci za odmowę jedzenia
6. akceptowanie odmowy spożycia posiłku
7. uwzględnianie werbalnych i niewerbalnych sygnałów dzieci dotyczących potrzeby jedzenia oraz ilości spożywanych potraw
8. nie nalegania na zjedzenie wszystkiego z talerza
9. zachęcanie dzieci w tym także niemowląt do samodzielnego jedzenia
10. pozwalanie na jedzenie rękoma
11. pomaganie dzieciom, które mają trudności z jedzeniem (za jego zgodą)
12. karmienie dzieci niepotrafiących samodzielnie jeść w kontakcie „jeden na jeden”
13. dopilnowanie aby w czasie posiłku wszystkie dzieci miały dostęp do łyżki/ widelca
14. pozwalanie na rozmowy w trakcie posiłku z personelem i innymi dziećmi siedzącymi przy stole
15. rozmowy z dziećmi na temat jedzonego posiłku
16. rozmowy z dziećmi na temat co jest zdrowe a co nie
17. cierpliwe wspieranie prób, bez wyręczania i bez krytyki za rozlanie czy zabrudzenie
18. zbieranie od rodziców informacji na temat konieczności stosowania diet eliminacyjnych
19. prowadzenie bieżącej obserwacji dzieci w sytuacjach związanych z żywieniem, w razie niepokojących objawów konsultowanie spostrzeżeń z rodzicami.
20. wspólne spożywanie posiłków z dorosłymi przy stole – jako wzór kultury jedzenia
21. zachęcanie do proszenia o dokładkę i dziękowania
22. wprowadzanie zasad kulturalnego zachowania przy stole w atmosferze akceptacji

Czynności dziecka:

- je samodzielnie posiłek
- sięga po sztućce/ ma stały dostęp do nich
- je sztućkami/ rękoma
- wybiera co zje i ile
- może odmówić posiłku

	- może wyrazić zgodę na pomoc w posiłku - może rozmawiać podczas posiłku z personelem lub dziećmi przy stole - rozmawia na temat zjadanego posiłku i jego składników - poznaje zasady kulturalnego zachowania przy stole SAMOOCENA DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH AUTONOMIĘ DZIECKA PODCZAS POSIŁKU ORAZ CZYNNOŚCI HIGIENICZNYCH Minimum raz w roku personel dokonuje samooceny działań wspierających autonomię dziecka: 1) Arkusz samooceny – wspieranie autonomii dziecka podczas czynności higienicznych- <i>załącznik nr 5</i> 2) Arkusz samooceny – wspieranie autonomii dziecka podczas posiłków- <i>załącznik nr 6</i> Dokumentowanie wniosków przeprowadzonej samooceny: 1) Arkusz podsumowania ankiety – wspieranie autonomii dziecka podczas czynności higienicznych <i>załącznik nr 7</i> 2) Arkusz podsumowania ankiety – wspieranie autonomii dziecka podczas posiłków <i>załącznik nr 8</i>
Budowanie przez personel bezpiecznych opartych na szacunku relacji z dziećmi	Wspólne dla całego personelu sposoby: <i>Lista działań personelu</i> 1) Nawiązywanie relacji z dziećmi dające im poczucie bezpieczeństwa • indywidualne podejście – zatrzymanie się przy każdym dziecku z osobnym powitaniem i pożegnaniem, • kontakt wzrokowy i zwracanie się po imieniu, • sygnalizowanie szacunku poprzez spokojny ton głosu, uśmiech, gest otwartości, • akceptacja emocji dziecka i unikanie porównań między dziećmi. Przykłady wypowiedzi : • „Cieszę się, że jesteś dziś z nami, Aniu.” • „Widzę, że się złościś, i to jest w porządku. Możesz o tym opowiedzieć, jeśli chcesz.” • „Słucham cię i chcę zrozumieć, co teraz dla ciebie ważne.” 2) Reagowanie werbalnie i niewerbalnie na zachowania dzieci Sposoby działania: • reagowanie spokojnym tonem głosu, bez krzyku i etykietowania, • stosowanie komunikatów opisowych zamiast ocen, • towarzyszenie dziecku gestem i postawą ciała (kucnięcie, podanie ręki, delikatne potakiwanie), • wspieranie dziecka w wyrażaniu potrzeb.

Przykłady wypowiedzi:

- zamiast: „Niegrzecznie się zachowujesz” → „Kiedy zabawki spadają na podłogę, martwię się, że ktoś może się potknąć. Chciałabym, żebyśmy razem je podnieśli.”
- „Widzę, że teraz się spieszysz i trudno ci czekać. Czy potrzebujesz mojej pomocy, żeby poczekać chwilę?”
- „Rozumiem, że chcesz bawić się dalej. Za chwilę jednak jemy obiad – poszukajmy rozwiązania, które będzie dobre dla ciebie i dla grupy.”

3) Komunikowanie dzieciom aktywności i zmian

Sposoby działania:

- zapowiadanie zmian z wyprzedzeniem,
- stosowanie prostych, jasnych komunikatów, dostosowanych do wieku dziecka,
- przekazywanie informacji w formie werbalnej i wizualnej (np. obrazki, gesty),
- dbanie o to, by każde dziecko czuło się poinformowane i bezpieczne.

Przykłady wypowiedzi:

- „Za pięć minut będziemy kończyć zabawę i pójdziemy myć ręce. Chcę, żebyś miał czas się przygotować.”
- „Teraz bawisz się w kąciку kuchennym. Za chwilę zaproszę cię do stolika na zajęcia – wtedy będziemy mogli razem coś zrobić.”
- „Rozumiem, że chciałbyś bawić się dłużej. Jednocześnie potrzebuję, żebyśmy poszli już na spacer. Co możemy zrobić, żeby zabrać twoją zabawę ze sobą albo wrócić do niej później?”

A. Sposób reagowania na potrzeby dziecka

1. Rozpoznawanie potrzeb dziecka poprzez obserwację jego zachowania i sygnałów niewerbalnych
 2. Reagowanie na potrzeby dziecka w sposób spokojny i wspierający, bez oceniania
 3. Proponowanie dziecku rozwiązania, które uwzględnia jego emocje i potrzeby
4. Reagowanie empatycznie na emocje dziecka i pozostanie przy nim w trudnych chwilach (np. płacz, złość)

B. Komunikacja werbalna i niewerbalna

1. Używanie jasnych, prostych i zrozumiałych komunikatów dostosowanych do wieku dziecka
2. Dbanie o spokojny ton głosu i postawę ciała wspierającą poczucie bezpieczeństwa dziecka
3. Potwierdzanie słowem lub gestem, komunikatu że słucham i rozumiem, co dziecko chce przekazać

C. Okazywanie szacunku

1. Zwracanie się do dzieci po imieniu i z szacunkiem, bez używania określeń oceniających lub etykietujących
2. Pytanie dziecko o zgodę przed kontaktem fizycznym (np. przytulaniem,

	pomocą przy czynnościach) 3. Okazywanie cierpliwości dziecku dawanie czasu na wyrażenie się lub wykonanie czynności samodzielnie D. Wspieranie poczucia bezpieczeństwa 1. podążanie za inicjatywą dziecka w zabawie 2. wspólne przeżywanie radości, smutku i trudności 3. unikanie podnoszenia głosu i oceniania 4. zapowiadanie dziecku zmiany i aktywności z wyprzedzeniem 5. ustalone zasady aby dzieci wiedziały czego się spodziewać 6. tworzenie atmosfery bezpieczeństwa i zaufania <u>Dziecko:</u> - czuje się bezpiecznie, - obserwuje działania innych, - uczy się szacunku do innych, - obserwuje zachowania innych, - wie, że może liczyć na pomoc, - wie co po czym będzie następowało. SAMOOCENA ZADAŃ DOTYCZĄCYCH INTERAKCJI Z DZIEĆMI 1) Arkusz samooceny – jakość interakcji z dziećmi- <i>załącznik nr 9</i> Dokumentowanie wniosków samooceny 1) Arkusz podsumowania ankiety – jakość interakcji z dziećmi- <i>załącznik nr 10</i>
Wspieranie u dzieci poczucia przynależności i uważności na inne osoby	POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI DO GRUPY <i>Wskazówki metodyczne dla personelu</i> • aranżację przestrzeni sprzyjającą kontaktom – np. kąci tematyczne • organizowanie zabaw integracyjnych i rytuałów (wspólne powitanie, piosenka dnia) • celebrowanie sukcesów grupowych (np. wspólnie wykonane prace, wspólne porządki) • uczenie dzieci czekania na swoją kolej i słuchania innych • zachęcanie do pomagania rówieśnikom (podanie zabawki, przytrzymanie drzwi) • realizowanie wspólnego planu dnia, z powtarzającymi się zabawami integrującymi dzieci, • włączanie dzieci w dekorowanie sali np. ubieranie choinki, przygotowywanie przez dzieci ozdób choinkowych, • modelowanie społecznych interakcji podczas zabaw z dziećmi, w których uczestniczy, • wykorzystywanie wiedzy o zainteresowaniach i temperamencie dzieci do angażowania ich we wspólne zabawy, • organizowanie zabaw w taki sposób aby dzieci się ze sobą integrowały

ROZWÓJ AUTONOMII DZIECI

- 1) Podejmowanie decyzji w sprawach ich dotyczących
- 2) Zwiększanie samodzielności dzieci

Personel:

- umożliwia dzieciom podejmowanie różnych ról;
- wspiera samodzielność dziecka poprzez przykład, prezentację czynności samoobsługowych
- zostawia dziecku czas na samodzielnie wykonanie jakiejś czynności, np. przy ubieraniu się, sprzątaniu, łączeniu puzzli lub aranżacji miejsca zabawy;
- stwarza dzieciom możliwości pomagania innym dzieciom;
- wspiera samodzielne rozwiązywanie konfliktów między dziećmi i udziela wsparcia w rozwiązywaniu konfliktów, jeśli same nie potrafią znaleźć rozwiązania problemu;
- umożliwia dzieciom podejmowanie decyzji i wybieranie zgodnie z ich możliwościami rozwojowymi

Dziecko:

- wciela się w różne role,
- uczestniczy w życiu grupy np. poprzez podawanie sobie koszyczka ze sztućcami,
- obserwuje prezentowane czynności
- ma tyle czasu na wykonanie czynności ile potrzebuje,
- w miarę możliwości pomaga innym dzieciom,
- próbuje samo rozwiązywać konflikty,
- podejmuje decyzje dotyczące jego osoby.

WSPÓŁPRACA I KOMUNIKACJA DZIECI W GRUPIE

Personel:

- daje dzieciom wskazówki, jak ze sobą współpracować (np.: „Najpierw on, potem ty”);
- pozostaje w pobliżu, gdy dzieci decydują, z kim chcą się bawić;
- podpowiada dziecku, jak może się zachować w konkretnej sytuacji, a nie mówi, czego ma nie robić (koncentruje się na pozytywnych komunikatach korygujących);
- wprowadza zasady funkcjonowania dzieci w grupie i wyjaśnia ich znaczenie
- personel aranżuje przestrzeń w sali aby umożliwić dzieciom zabawy w małych grupach w kąciach tematycznych

	CELEBROWANIE ŚWIĄT I INNYCH WAŻNYCH WYDARZEŃ Święta w żłobku: • Święta rodzinne – Dzień Mamy i Taty, Dzień Babci i Dziadka; • Święta kalendarzowe – Boże Narodzenie, Wielkanoc, Dzień Dziecka, Mikołajki; • Wydarzenia społeczne i kulturalne – festyn rodzinny, warsztaty z rodzicami, wystawy prac dzieci; • Rytuały i tradycje żłobkowe – pożegnanie dzieci odchodzących do przedszkola, • Celebrowanie Dni świąt nietypowych np. (Dzień kredki itp), • Urodziny dzieci, • Spotkania z rodzicami i lokalną społecznością (policjant, strażak itp.).
Warunki do poznawania i doświadczania otaczającego świata	WSKAZÓWKI SPRZYJAJĄCE POZNAWANIU I DOŚWIADCZANIU OTACZAJĄCEGO ŚWIATA PRZEZ DZIECI <i>Wskazówki metodyczne :</i> 1. Zapewnienie dzieciom możliwości działania: a) <i>indywidualnie</i>- pozwala dzieciom samodzielnie podejmować decyzje, rozwijać pomysły i uczyć się poprzez własne doświadczenia b) <i>w małych grupkach</i>- sprzyja ich samodzielności, uczy komunikacji oraz pozwala im swobodnie wymieniać się ich pomysłami i doświadczeniami c) <i>w całej grupie</i>- wspiera ich umiejętność współpracy, buduje poczucie wspólnoty oraz uczy respektowania zasad i potrzeb innych dzieci. - Placówka zapewnia możliwość zabawy dzieciom w trzech wymienionych formach. 2. Umożliwienie dzieciom zabaw w różnorodnych kąciach tematycznych uzupełnianych regularnie o nowe materiały, zabawki, przedmioty. 3. Modyfikowanie tematyki kąciaków zgodnie ze zmieniającymi się zainteresowaniami dzieci i ich aktualnymi potrzebami; 4. Zapewnienie, że dziecko decyduje: a) czym się bawi- opiekunki proponują zabawy w tym samym czasie np. różnymi rodzajami klocków, dziecko decyduje, które klocki wybiera , b) w jaki sposób- dziecko decyduje w jaki sposób będzie wykorzystywało zabawkę (w tym przykładzie kłoczek)- ogląda go, stuka nim, szereguje klocki, piętrzy- opiekunka nie narzuca konkretnego zadania.

c) jak długo będzie się bawić- zabawa trwa do czasu do kiedy dziecko zainteresowane jest danym przedmiotem

5. Stwarzanie możliwości dzieciom brania udziału w zajęciach zorganizowanych, przy jednoczesnym poszanowaniu ich decyzji i braku nacisku na udział.

6. Organizowanie zabaw bazujących na bezpośrednim doświadczaniu i zabawie dzieci (np. poprzez udostępnianie im przedmiotów codziennego użytku, którymi mogą manipulować)- zabawy w kąciakach zabaw- kąciak kuchenny, majsterkowicza, sensoryczny, fryzjerski itd.

7. Dostosowanie czasu trwania zabaw do możliwości dzieci (zabawy trwają tak długo, jak długo dzieci są nimi zainteresowane).

8. Dostosowanie tematyki organizowanych zabaw do aktualnych zainteresowań dzieci- opiekunki zwracają uwagę na aktywności, w których dzieci szczególnie chętnie biorą udział.

9. Inspirowanie dzieci do poszerzania swojej wiedzy i umiejętności- opiekunki zachęcają dzieci do udziału w zabawach tematycznych, organizują je tak aby dzieci mogły się włączyć aktywnie w zabawę, zachęcają dzieci do słuchania, odpowiadania na zadawane pytania(starsze dzieci), naśladowania wyrazów dźwiękonaśladowczych, powtarzania prostych słów (młodsze dzieci).

10. Stwarzanie dzieciom warunków i dawanie im czasu na eksperymentowanie oraz uczenie się na błędach, wspiera ich samodzielność i kreatywność oraz umiejętność rozwiązywania problemów. Swobodne poznawanie świata w bezpiecznym otoczeniu buduje pewność siebie i przygotowuje dziecko do radzenia sobie w codziennych sytuacjach- opiekunka pozwala na czynności z góry skazane na niepowodzenie.

11. Zapewnienie dzieciom możliwości eksplorowania najbliższego otoczenia placówki- dzieci bawią się dowolnie na placu zabaw, inicjują same zabawy, uczestniczą w zabawach zainicjowanych przez opiekunki.

12. Zapewnienie dzieciom warunków do obserwowania zmian zachodzących w przyrodzie- opiekunki stwarzają możliwość obserwacji zmian zachodzących w przyrodzie podczas zabaw na żłobkowym placu zabaw, organizują pogadanki na temat pór roku, pokazują ilustracje związane ze zmianami w trakcie roku.

13. Zwracanie uwagi na zjawiska: kapie woda – trzeba zakręcić kran.

14. Wzbudzanie ciekawości i modelowanie postawy ciekawości, wzbudzanie zaciekawienia poprzez zaangażowanie w swoje działania

15. Używanie przez personel określeń dla cech przedmiotów:

- opisywanie i komentowanie przedmiotów, opisywanie ich cech oraz przeznaczenia,
- opisywanie doświadczeń dzieci, tego co widzą, słyszą i czym się bawią,
- określanie i porównywanie przedmiotów w otoczeniu: duży– mały, większy–mniejszy.

16. Używania określeń przestrzennych, poprzez:

- opisywanie swoich czynności (np: postawiłam kubek na stół)
- opisywanie czynności dzieci (np: posadziłeś misia na krzesło)
- ukrywanie przedmiotów, zachęcanie do ich poszukiwania,
- tworzenie torów przeszkód dostosowanych do wieku i możliwości dzieci,
- zachęcanie dzieci do układania puzzli,
- inicjowanie zabaw konstrukcyjnych,
- używanie w codziennych kontaktach z dziećmi słów: góra- dół, przód- tył itd.

Dzieciom proponuje się zajęcia dydaktyczne. Odbývają się one w żłobku zgodnie z rocznym planem zajęć. Tematy zajęć realizowanych w placówce są zawarte w planie miesięcznym i tygodniowym. Opiekunka może modyfikować plan, zmieniać go, ulepszać zgodnie z zainteresowaniami i chęcią udziału dzieci w zabawach.

Dzieci uczą się poprzez: zabawę, aktywny udział w życiu żłobka, nawiązywanie kontaktów, oglądanie, obserwowanie, manipulowanie, słuchanie, dotykane, smakowanie, komunikowanie się.

AKTYWNOŚCI DZIECI

W zakresie:

1) myślenia przyczynowo- skutkowego

- wprawia w ruch przedmiotów (np. zaklinacz deszczu, klocki konstruktor),
- manipuluje światłem (np. zabawy latarkami, kulą świetlną),
- wykonuje czynności odwracalne (np. wyjmowanie i wkładanie, pakowanie, przenoszenie),
- wykonuje czynności nieodwracalne (np. darcie, zgniatanie, zabawy lodem),
- buduje i burzy, manipuluje (np. zabawy klockami, pudełkami),
- rozciąga (np. zabawy gumą sensoryczną),
- eksperymentuje (np mieszanie różnych kolorów).

Dzieci uczą się poprzez **obserwację** następstw w/w aktywności.

2) umiejętności obserwacji i doświadczania otaczającego świata

- obserwuje zjawiska (kapie woda- trzeba mocnej zakręcić kran);
- ogląda przedmioty, manipuluje nimi (dotyka, zgniata, przesuw, rzuca, łączy);
- słucha opisów i wyjaśnień (np. przedmioty codziennego użytku- to jest odkurzacz, służy do sprzątania itd.)
- próbuje (np. degustacja owoców, warzyw);
- aktywnie uczestniczy w proponowanych zabawach (np. rozpoznaje i wskazuje przedmioty, odpowiada na pytania);
- uczestniczy w swobodnej zabawie w żłobkowym placu zabaw, (np., obserwuje zjawiska- ogląda kwiatki, słucha opisu co to za kwiatek, jaki ma kolor itd.);
- komunikuje się i wymienia doświadczenia – z opiekunkami i rówieśnikami (np. pokaż, powiedz, jak to zbudowałeś);
- doświadcza- dotyka różnych faktur (np. gładkie- szorstkie), temperatury (zimne- ciepłe) oraz ciężaru (lekkie ciężkie);
- słucha dźwięków
 - a) z otoczenia (np. jedzie pociąg, odgłosy zwierząt) ,
 - b) wytworzonych przez dziecko (np. stuka przedmiotem w różne faktury: uderz grzechotką o stół- głośno, uderza grzechotką o dywan- cicho);
- naśladuje (np. czynności i słowa dorosłych).

W żłobku Wesoła ciuchcia dzieci korzystają z dwóch **sal Doświadczenia świata Tajemniczy ocean oraz Słoneczna polana**

korzystają tam z następujących sprzętów:

- *łóżko wodne*-dziecko **leży** na brzuchu **obserwuje** powstające fale- ćwiczy w ten sposób spostrzegawczość wzrokową i i umiejętność koncentracji uwagi na bodźcach wzrokowych; przykładając ucho do powierzchni łóżka **słucha** chlupotu przelewającej się w nim wody; podczas leżenia **odczuwa całym ciałem** drgania i wibracje
- *tor świetlno dźwiękowy*- dziecko **obserwuje** zmieniające się pod wpływem poruszania się po kurantach podłogowych zmieniające światła, ćwiczy koordynację wzrokowo- ruchową, **naciska włączniki**, **słucha** dźwięków powstających na skutek nacisku na przyciski lub kuranty podłogowe w ten sposób rozwija u siebie poczucie sprawstwa;
- *światłowody*- dziecko **obserwuje** zmieniające się cyklicznie kolory punktowo świecących światłowodów- doświadczenie doznań wzrokowych;
- *kula lustrzana*- dziecko **obserwuje** poruszające się po całym pomieszczeniu, zmieniające barwę małe punkciki świetlne- dziecko uczy się postrzegania całościowego
- *lampa UV z tapetą* - dziecko **obserwuje** wyraźne i nasycone obrazy powstające na skutek podświetlenia uv jasnych elementów- ćwiczenia umiejętności skupienie uwagi na danym bodźcu
- *zestaw nagłaśniający* - dziecko **wysłuchuje się** odgłosy związane z morzem, jego szum odgłosy ptaków, delfinów
- *kolumna bulgocząca* - dziecko **obserwuje** unoszące się w niej pęcherzyki powietrza oraz zmieniające się kolory i poruszające się w górę i dół koniki

	wodne- stymulowanie spostrzegawczości wzrokowej oraz nauka kierunkowości spostrzegania; dziecko po przyłożeniu ucha słyszy bulgot wody; przytula się do kolumny- czuje lekkie drgania; - <i>poduchy, siedziska</i>- dziecko odczuwa własne ciało podczas odpoczynku na pufach - <i>emiter zapachów</i>- dziecko wącha różne zapachy - <i>tabliczki sensoryczne</i>- dziecko dotyka, poznaje poprzez dotyk (ręką, nogą) nowe faktury - <i>przetwornica do baniek mydlanych</i>- dziecko obserwuje, powstające i opadające bańki, łapie- ćwiczy koordynację wzrokowo ruchową; - <i>projektor</i>- dziecko ogląda zmieniający się obraz, ćwiczy koncentrację uwagi - <i>lustra</i>- dziecko przygląda się sobie, poznaje siebie swoją budowę, podejmuje pracę w zakresie orientacji we własnym ciele - <i>sensoryczne robaki</i>- dziecko widzi kolorowe robaki, dotyka miękkie gumowe zabawki - <i>świeczące biedronki</i>- dziecko ogląda wyświetlone z tego urządzenia gwiazdki, ćwiczy koncentrację uwagi, zabawa dostarcza wrażeń wzrokowych 3) Używania określeń dla cech przedmiotów – słucha, powtarza, przyswaja informacje na temat opisywanych przedmiotów oraz ich cech i przeznaczenia, – dotyka, ogląda, słucha- aktywnie bierze udział w celu doświadczenia tego co widzi, słyszy i czym się bawi, – segreguje wg koloru, kształtu i przeznaczenia, porównuje przedmioty w otoczeniu (np. duży– mały, większy–mniejszy). 4) Używania określeń przestrzennych – poszukuje ukrytych przedmiotów (np. zabawa pokaż gdzie..?”), – bierze udział w zabawach ruchowych na torze przeszkód, – układa puzzle, klocki.
Środowisko sprzyjające mówieniu, słuchaniu i porozumiewaniu się	WSKAZÓWKI WSPIERAJĄCE U DZIECI ROZWÓJ GOTOWOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI POROZUMIEWANIA SIĘ 1) Mówienie do dzieci - komunikowanie się w sposób zrozumiały dla dziecka; - nie infantylizowanie swojej komunikacji z dziećmi; - inicjowanie kontaktu werbalnego i niewerbalnego; - używanie pytań otwartych i rozszerzających lub inicjujących rozmowę w sposób budzący zainteresowanie albo działanie dziecka; - stosowanie różnorodnych form wypowiedzi (pytania, zdania twierdzące, wykrzyknikowe itd.); - towarzyszenie dzieciom w zabawach i częste komentowanie, co one robią; - dopytywanie dzieci o ich potrzeby w czasie codziennych czynności, takich jak

toaleta czy jedzenie;

- kierowanie wzroku i postawy ciała w kierunku dziecka, które coś mówi;
 - rozmowa z dzieckiem na jego poziomie
 - czekanie na odpowiedź
 - zadawanie pytań rozszerzających i komentowanie w sposób zachęcający do dalszej wypowiedzi („Co się stało? Uderzyłeś się? Gdzie?”).

2) Aktywne słuchanie dzieci

- rozmawianie z dziećmi na ich poziomie- nawiązanie kontaktu wzrokowego
- dawanie komunikatu, że słucham dziecka
- komentowanie zaobserwowanych działań dziecka
- wyrażanie zainteresowania działaniami dziecka
- rozpoznawanie i nazywanie emocji dziecka
- adekwatne reagowanie na komunikaty werbalne i niewerbalne
- obserwacja gestów, mimiki i zachowania dziecka
- reagowanie na płacz
- cierpliwe wysłuchiwanie prób komunikacji dziecka

3) Wzbogacanie słownictwa dzieci

- wykorzystywanie słów z różnych kategorii (np.: przedmioty, działania, uczucia, funkcje);
- rozwijanie interakcji dotyczących wspólnego doświadczenia lub zdarzeń z życia dziecka (np.: „Pamiętasz, jak na spacerze widzieliśmy wiewiórkę?”; „Wiem, że w domu masz psa. Co on robi, jak przychodzisz do domu? Hau-hau?”);
- nazywanie, opisywanie tego, co robi dziecko, z użyciem nowych słów (pytanie: „Czy ten kalafior ci smakuje? zamiast: „Mniam-mniam?”);
- wypowiadanie się pełnymi, prostymi zdaniami, unikanie infantylizowania;
- mówienie w pierwszej osobie (Teraz pokażę ci tę nową układankę)
- stosowanie różnorodnych form wypowiedzi (pytania, zdania twierdzące, wykrzyknikowe itd.);
- stosowanie wyjaśnień, aby pomóc dziecku zrozumieć dane zjawisko;
- rozszerzanie języka i słownictwa dzieci, za pomocą określeń opisujących dane zjawisko, sytuację czy przedmiot i łącząc je ze słowami, które dziecko zna;
- częste stwarzanie dzieciom okazji do wspólnego czytania książek, oglądania ilustracji;
- podczas czytania zachęcanie dzieci do aktywności takich, jak: przewracanie kartek, zadawanie pytań, odpowiadanie na pytania, podążanie za rymami, powtarzanie znanych fragmentów;
- pokazywanie i opisywanie ilustracji w książkach, zachęcanie do rozmowy na temat treści i ilustracji;
- stwarzanie dzieciom okazji do samodzielnego oglądania książek;
- opowiadanie dzieciom różnych historii i bajek;

- objaśnianie znaczenia nowych słów przy wykorzystaniu gestów i mimiki (np. jest zimno- grymas i pocieranie rękoma przedramion).

AKTYWNOŚCI DZIECI WSPIERAJĄCE ROZWÓJ GOTOWOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI POROZUMIEWANIA SIĘ

1) Rozmowy z dziećmi

Dziecko:

- słucha pogadanki (prosta forma przekazu- dostosowana do wieku)
- rozmawia w sytuacjach dnia codziennego, w trakcie zabawy zarówno z rówieśnikami jak i personelem
- odpowiada na pytania
- zadaje pytania
- nawiązuje kontakt werbalny i niewerbalny

2) Komunikowanie się dzieci ze sobą oraz personelem

Dziecko:

- obserwuje zachowania dzieci
- obserwuje zachowania personelu
- odwzorowuje zachowania dzieci i personelu
- słucha komunikatów zarówno dzieci, rówieśników jak i personelu
- odpowiada na komunikaty
 - a) werbalnie (np. zaczyna rozmowę, odpowiada)
 - b) niewerbalnie (np. uśmiecha się gdy się z czymś zgadza; buntuje się, krzyczy, gdy z czymś się nie zgadza)

3) Aktywny udział dzieci we wspólnym czytaniu, słuchaniu tekstów, utworów i książek

- udział we wspólnym codziennym czytaniu książek:
wybór książki (np. wspólne wyjście do biblioteczki żłobkowej):

dziecko:

- ogląda książki, obrazki,
- słucha treści,
- przewraca strony,
- pokazuje (pokaż gdzie...?),
- zadaje pytania;
- odpowiada werbalnie
- odpowiada niewerbalnie (np. wskazuje palcem)
- zapamiętuje krótkie rymowanki;
- słucha słuchowisk, audiobooków;
- bierze udział we wspólnych zabawach związanych ze śpiewem:
 - dziecko zapamiętuje i śpiewa piosenki
 - ilustruje słowa piosenek gestami

Otoczenie umożliwiające rozwój sprawności fizycznej dzieci oraz angażowanie zmysłów	WSKAZÓWKI METODYCZNE DLA PERSONELU WSPIERAJĄCE ROZWÓJ FIZYCZNY DZIECI, UWZGLĘDNIAJĄCE: 1) rozwój sprawności dzieci w zakresie małej motoryki • zapewnienie dostępności materiałów i przedmiotów umożliwiających dzieciom rozwijanie sprawności motoryki małej; • stwarzanie sytuacji, w których dzieci mogą ćwiczyć sprawność rąk i palców, w tym np.: zgniatać,rolować, rozplaszczać miękkie masy, trzymać małe przedmioty, doskonalać chwyt, drzeć papier; • umożliwianie dzieciom zamykania, otwierania, zakręcania i odkręcania pojemników, wkładania i wyjmowania małych przedmiotów; Opiekun inicjuje i proponuje dzieciom aktywności, takie jak: • zabawa klockami; • wkładanie i wyjmowanie elementów z pojemników; • wlewanie, przelewanie i wylewanie wody; • przesypywanie kaszy za pomocą różnych narzędzi; • zabawy papierem: chwytanie, darcie, składanie; • malowanie farbami (palcami, pędzlami, stemplami); • zabawa masami sensorycznymi (ciastoliną, plasteliną), lepienie, wałkowanie, krojenie, rwanie, łączenie; • przyczepianie, odczepianie, zapinanie, odpinanie; • włączanie przycisków. 2) rozwój percepcji zmysłowej dzieci • umożliwianie dzieciom codziennego kontaktu z materiałami angażującymi zmysły: czucie, smak,zapach, wzrok, słuch, poczucie ułożenia ciała i równowagę; • zapewnianie w ciągu dnia różnorodnych aktywności sensorycznych, dostosowanych do potrzeb dzieci i ich możliwości (uwaga: planowanie doświadczeń sensorycznych powinno zagwarantować dzieciom czas na zaangażowanie się i zabawę z innymi dziećmi); • stwarzanie niemowlakom możliwości samodzielnego badania różnorodnych obiektów i swojego ciała –własnych rąk i nóg oraz twarzy;
--	--

Opiekun inicjuje i proponuje dzieciom aktywności, takie jak:

- ścieżki sensoryczne – chodzenie na bosaka po trawie, piasku;
- zabawy wodą, błotem, piaskiem;
- malowanie rękami;
- słuchanie i wydawanie dźwięków;
- wąchanie naturalnych zapachów (warzyw, owoców, ziół, kwiatów);
- testowanie smaków.

3) rozwój sprawności dzieci w zakresie dużej motoryki

- wspieranie niemowlaków w nauce kontrolowania ruchów ciała i nauce stania, chodzenia na czworakach i chodzenia w pionie;
- umożliwianie niemowlakom eksplorowania przestrzeni przez przenoszenie ich w różne miejsca, w których czekają nowe wyzwania, np. dążenie do interesujących przedmiotów;
- bawienie się z dziećmi w zabawy ruchowe, podążanie za tym, co robią dzieci (np. turlanie się, chodzenie na czworakach);
- stwarzanie dzieciom warunków do podejmowania nowych wyzwań związanych z przemieszczaniem się i uczeniem nowych umiejętności motorycznych;
- umożliwianie dzieciom wielokrotnego powtarzania i ćwiczenia konkretnych umiejętności ruchowych tak długo, jak długo są tym zainteresowane;
- wykorzystywanie sytuacji codziennych do ćwiczenia koordynacji wzrokowo-ruchowej, np. podczas jedzenia, ubierania się i innych czynności.

Opiekun proponuje zabawy na świeżym powietrzu.

AKTYWNOŚCI DZIECI WSPIERAJĄCE ROZWÓJ SPRAWNOŚCI FIZYCZNEJ I ANGAŻUJĄCE ZMYŚŁY:

1) zabawy angażujące zmysły: wzroku, słuchu, węchu, dotyku, smaku
dziecko:

- chodzi po ścieżce sensorycznej, dotyka jej stopami, rękami
- bawi się wodą,
- maluje rękami,
- słucha i wydaje dźwięki,
- wącha naturalne zapachy (warzyw, owoców, ziół, kwiatów);
- degustuje, testuje smaki,
- uczestniczy w zajęciach w salach doświadczania świata

2) Aktywności wspierające rozwój motoryki małej dziecko :

- korzysta z przedmiotów codziennego użytku (np. sztucce)
- bawi się klockami
- maluje farbami (palcami stemplami, pędzlami)
- wkłada i wyjmuje elementy z pojemników
- wlewa, przelewa i wylewa wodę,
- dotyka, manipuluje,
- przesypuje kasze, piasek za pomocą różnych narzędzi (kubek, łyżka, sitko itd);
- bawi się papierem: chwytą, drze, składa;
- bawi się masami sensorycznymi (ciastoliną, plasteliną),
 - lepi,
 - wałkuje,
 - kroi,
 - rwie,
 - łączy;
- przyczepia, odczepia, zapina, odpina (zabawy napami, guzikami, zamkami-kostki manipulacyjne)
- włącza przyciski (np. tor świetlno- dźwiękowy w sali niebieskiej)
- nawleka
- manipuluje (np. drewniane labirynty)

3) ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej i równowagi:

- bawi się różnymi sorterami,
- sprząta zabawki
- korzysta ze sztuców
- ubiera się i rozbiera (czynności dnia codziennego)
- uczestniczy w przygotowaniu posiłku (sięga po łyżkę do koszyczka)
- nawleka koraliki na sznurek
- mieści pojemniki mniejsze w większych
- wspina się
- przechodzi przez równoważnię
- pokonuje przygotowane tory przeszkód (sala gimnastyczna)
- wspina się na ścianie wspinaczkowej (sala gimnastyczna)
- łapie, rzuca i kopie piłkę
- podskakuje
- czworakuje
- turla się
- tańczy

4) aktywności dziecka podczas zabaw wspierających czucie głębokie oraz kształtujących schemat własnego ciała dziecko:

- turla się;
- huśta się;
- przeciska się przez tunel;
- otula się kocem (samo luz z pomocą opiekuna);
- pozwala się masować (np. wierszyki masażyki, ugniatanie części ciała);
- naśladuje ruch (np. rymowanki i piosenki z pokazywaniem);
- ogląda się w lustrze (np. podczas zajęć w sami zielonej);
- uczestniczy w zabawach „paluszkowych”

5) Aktywności w zakresie dużej motoryki ze szczególnym uwzględnieniem zabaw na powietrzu

	dziecko: - ubiera się i rozbiera (czynności dnia codziennego) - uczestniczy w przygotowaniu posiłku (sięga po łyżkę do koszyczka) - bawi się na placu zabaw (uczestniczy w zabawach zorganizowanych, bawi się swobodnie z rówieśnikami, obserwuje) - korzysta z wyposażenia placu zabaw • wspina się • zjeżdża na zjeżdżalni • huśta się na bujaku • przechodzi przez równoważnię • biega - pokonuje przygotowane tory przeszkód (sala gimnastyczna) • wchodzi po schodach • zjeżdża ze zjeżdżalni • bawi się w basenie z piłkami - wspina się na ścianie wspinaczkowej (sala gimnastyczna) - łapie, rzuca i kopie piłkę - podskakuje - czworakuje - turla się - tańczy
Zapewnienie dzieciom warunków do twórczej ekspresji i kontaktu z różnymi wytworami kultury i sztuki	WSKAZÓWKI METODYCZNE DLA PERSONELU ORAZ NIEZBĘDNE WARUNKI UMOŻLIWIAJĄCE DZIECIOM DZIAŁANIA TWÓRCZE ORAZ DOSTĘP DO KULTURY • stworzenie bezpiecznej atmosfery, bez oceniania, zapewnienie swobody działania oraz czasu potrzebnego na angażowanie się dzieci we własnym tempie i zakresie; • docenienie procesu twórczego, a nie jakości efektu; • wspieranie i nadawanie wartości samemu działaniu tworzenia; • nazywanie tego, co dzieci robią, bez poprawiania ich i oceniania; • zapewnienie dzieciom czasu i miejsca na działania kreatywne w ciągu całego dnia; • stwarzanie dzieciom okazji do ekspresji twórczej, m.in. w formie tańca, śpiewu, manipulacji materiałami plastycznymi, wydawania dźwięków; • aranżowanie działań artystycznych nawet dla małej grupki dzieci lub pojedynczego dziecka, bez konieczności angażowania całej grupy w to samo działanie; • dostarczanie dzieciom okazji obcowania ze sztuką (malarstwem, rysunkami) o wysokiej jakości artystycznej; • zapewnianie dzieciom kontaktu z muzyką; • zapewnianie dzieciom dostępu do książek;

- organizowanie dzieciom rysowania i malowania na poziomych i pionowych dużych płaszczyznach (wielkości co najmniej A3) na wysokości ich wzroku;
- organizowanie warunków do aktywności twórczej na zewnątrz budynku – w naturze, np. rysowanie kredą, wodą.

DZIAŁANIA PERSONELU ZACHĘCAJĄCE DZIECI DO:

1) wyrażania twórczej ekspresji w różnych formach

- sfera muzyczna: śpiewanie, granie, wytwarzanie dźwięków, w tym z wykorzystywaniem głosu i dźwięków generowanych przez przedmioty, zjawiska, ciało, powtarzanie, modyfikowanie i tworzenie melodii, słuchanie dźwięków naturalnych i wytworzonych, słuchanie muzyki, piosenek;
- sfera plastyczna: malowanie, barwienie, rysowanie, stemplowanie, cięcie, darcie, naklejanie, komponowanie obrazów na dużych i małych przestrzeniach, układanie, dekorowanie z wykorzystaniem różnorodnych materiałów;
- sfera ruchowa: ruch swobodny i spontaniczny, taniec swobodny, naśladowanie ruchów, tworzenie ruchów z wykorzystaniem swojego ciała i z rekwizytów, taniec do muzyki;
- sfera słowna: spontaniczne i swobodne zabawy własnym głosem – tworzenie własnych słów, wydawanie dźwięków naśladowczych, zmiana głosu, tworzenie rymów, mówienie wierszyków, zmienianie słów w znanych dziecku wierszykach;

2) wykorzystywania różnorodnych materiałów

Zachęcanie dzieci do używania różnorodnych materiałów, takich jak: woda, piasek, błoto, trawa, liście, kamienie, zioła, warzywa, owoce, instrumenty, przedmioty wydające dźwięki, ubrania, materiały tekstylne, papier, przedmioty codziennego użytku;

3) poznawania różnych wytworów kultury

Zapoznavanie dzieci z różnymi wytworami kultury poprzez:

- teatrzyki w wykonaniu opiekunów, rodziców lub zaproszonych artystów;
- słuchanie muzyki na żywo;
- słuchanie muzyki klasycznej;
- prezentowanie reprodukcji malarstwa lub rzeźby;
- czytanie i oglądanie książek i albumów o wysokich walorach artystycznych (graficznie i językowo).